I чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
'Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIII. Ч. 151. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 17-го СЕРПНЯ 1966 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 17, 1966 No. 151. VOL. LXXIII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Вівторок, 16-го серпня 1966

В АМЕРИЦІ

СУДДЯ ЗАБОРОНЯЄ КОНҐРЕСОВІЙ КОМІСІЇ переводити переслухання. Це рішення викликало обурення в Палаті Репрезентантів проти окружного судді Говарда Ф. Коркорана. Голова цієї Підкомісії конґресмен Джов Р. Пул, що їй заборонено переводити слідство в справі протиамериканської діяльности, заявив, що він не послухає судді, і переводитиме слідство у вівторок 16-го серпня. На думку цього конґресмена суддя не має права вмішуватися до законодатної частини Уряду, бо всі три частини Американського Уряду є незалежні від виконної і суддейської частин цього Уряду. Також спікер Палати Джан МекКормек виступив проти зарядження судді Коркорана.

СЕКРЕТАР РІЛЬНИЦТВА О. ФРІМЕН заявив у пресовому інтерв'ю, що подорожчання харчів спричиняють ті посередники, які стоять між фармером і споживачем. На думку секретаря рільництва оці посередники несправедливо збагачуються, і тому в цій справі веде слідство федеральна Торговельна Комісія. Буханець хліба подорожчав на три центи, а фармер дістає з цього тільки півцента, а два і півцента залишаються в кишенях продавців муки, пекарів та продавців буханця в роздрібнім продажу. Департамент Рільництва передбачає, що восени цього року подешевшають харчі на від одного до двох відсотків в порівнянні з цінами, які були в липні.

ҐОЛДВОТЕР ОБ'ЄДНАВ 4 консервативні групи, щоб мати вплив на номінацію республіканського кандидата на президента в 1968-му році. Сам колишній сенатор і кандидат на президента в 1964-му році — Беррі Ґолдвотер заявив, що не буде старатися про кандидатуру на президента, бо буде старатися про сенаторське становище, яке тепер займає демократ Карл Гейден. Ґолдвотер об'єднав такі консервативні республіканські групи: Американці для Конституційної Акції, Молоді Американці за Волю, Американська Консервативна Унія і Асоціяція Вільного Суспільства. Це об'єднання відбулося у Вашингтоні.

НАЙВИЩИЙ СУД має вирішити апеляцію Джека Л. Рубі, який вбив вбивника президента Джана Ф. Кеннеді, і якого стейтовий суд в Далласі, Тексас, засудив до смертної кари 4-го березня 1964-го року. Група правників внесла апеляцію до Найвищого Суду в справі Джека Л. Рубі, твердячи, що підсудний не мав справедливого суду, бо суддя Джо Б. Бравн, який вів цю розправу, плянував написати книжку про цю справу. Тексаський апеляційний стейтовий суд відкинув цю апеляцію, і тепер її має вирішити Найвищий Суд ЗДАц Апеляція домагається уневажнення засуду і переведення нової розправи в справі Джека Л. Рубі.

ЧИСЛО ПРОДАНИХ АВТ В ПЕРШИХ десятьох днях серпня дещо збільшилося і становило 189,845, а в тому самому часі 1965-го року воно виносило 186,344. Але в цьому часі цього року було дев'ять днів, в яких продавали авта, а минулого року від 1-го до 10-го серпня було тільки 8 робітних днів. Моторова Компанія Форда і Корпорація Крайслер збільшила число проданих авт, а Корпорації Дженерал Моторс і Амерікен Моторс продали менше авт. До 10-го серпня цього року продано всіх 5,059,692 авта, а минулого року в цьому самому часі — 5,254,553. З цього виходить, що економіка цієї Країни дещо сповільнює свій темп розвитку.

У СВІТІ

У МАЛЯЙЗІЇ, В МІСЦЕВОСТІ КУАЛЯ ЛЮМПУР ВІДБУЛИСЬ ПРОТИАМЕРИКАНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ. Поліція вжила слізного газу, щоб розігнати китайських демонстрантів, які протестували проти візити американських вояків, які воюють у В'єтнамі, як також проти причалення до берегів Маляйзії американських кораблів. Поліція у шоломах берегла підходу до американської амбасади й до американської пресової служби. Багато демонстрантів було арештованих. Були поранення і між поліцистами і між товпою, як також потурбовано декількох журналістів.

БУДДИСЬКИЙ ПРОВІДНИК ТҐІЧ ТРІ КВАНҐ голодує вже 68 днів. Його здоровий стан дуже погіршився. Лікар Кванґа д-р Нґуєн Дай Тґаї повідомив, що Кванґ постановив не переривати голодівки і цим заманіфестувати свій спротив урядові маршала Кі. Лікар каже, що Кванґ ще може порушитись, але його стан безвиглядний. Він дістає лише дистильовану воду і спрепаровану декстрозу, як поживу.

З ГОНҐ КОНҐУ ПОДАЛИ, ЩО ТРИ АМЕРИКАНЦІ ПЕРЕЙШЛИ КОРДОН до червоного Китаю, не зважаючи на заборону американського уряду. Як подають, ці „туристи" не зголосились в американському консуляті. Всі три американці це мешканці Гаваїв і вони являються членами делеґації на конференцію проти атомових і водневих бомб, що відбулась недавно в Гірошімі в Японії.

НОВИМ КОМАНДАНТОМ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ У В'ЄТНАМІ СТАВ КОНТРАДМІРАЛ ДАВИД РІЧАРДСОН. Річардсон обняв команду Сьомої Американської Фльоти, що з її авіоматок ведеться бомбардування Північного В'єтнаму. Він замінив на цьому пості контрадмірала Джеймса Ріді, якого перенесли до Вашинґтону. Під командою контрадмірала Річардсона п'ять авіоматок і 25 кружляків та винищувачів.

ІНДОНЕЗІЯ, ЯКА ВИСТУПИЛА З ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПЕРЕД РОКОМ, робить заходи, щоб знову повернутись до цієї міждержавної організації. Індонезійський парлямент після довгих дискусій постановив, щоб Індонезія відновила своє членство в ОН ще перед початком нової генеральної асамблеї.

ІНДІЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ САРВЕПАЛЛІ РАДГАКРІШНАН нарікав за зростаюче безправ'я, говорячи, що „страйки, демонстрації й аґітації для благих справ поширюються". У промові, що її виголосив індійський президент напередодні Дня Незалежности Індії, пояснював, що це все впливає на обниження моралі в країні і на зменшення національного добра. Президент Радгадрішнан подав, що 70 відсотків населення Індії працює в сільському господарстві, та все ж Індія примушена купувати збіжжя закордоном та ще й у великих скількостях.

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ ШАРЛЬ ДЕ ҐОЛЛЬ вибирається в подорож на Тихий Океан. Ціллю подорожі президента де Ґолля є між іншими участь у новому випробуванні французької нуклеарної бомби на Тихому океані. Вже 6 вересня де Ґолль прибуде на Таґіті, як перший французький голова, що відвідав далекосхідні посілості Франції. 10 вересня французький президент виїде на південь, де на віддалі 1,200 миль від Таґіті відбудеться нуклеарна експльозія.

Прийшло до порозуміння в справі страйку на п'ятьох летунських лініях

Вашингтон. — 15-го серпня прийшло до порозуміння в справі нового контракту про працю на п'ятьох летунських лініях, бо Міжнародна Спілка Механіків і працедавців заключили новий трирічний договір про працю, який дає летунським механікам 6-відсоткову підвишку, що коштуватиме власників п'ятьох летунських ліній коло $87 мільйонів. Спілка механіків, яка нараховує 35,000 осіб, відкинула була договір, який заключено в Білому Домі, і який давав працівникам збільшення платень на 4.5 відсотка. Але ці летунські лінії почнуть працювати аж при кінці тижня, бо в п'ятницю 19-го серпня члени спілки мають ратифікувати заключену проводом спілки умову. Уряд покищо не зайняв становища щодо цього договору, який є інфляційний, бо Уряд рекомендує збільшувати заробітні платні тільки на 3.2 відсотка. Конґрес дуже вдоволений із заключеного порозуміння, бо він не мусітиме ухвалювати закон про примусове закінчення страйку в цьому виборчому році та брати на себе відповідальність за те, що не дозволяє робітничим спілкам на добровільне вирішення справи страйку, чого домагається зорганізоване робітництво.

„Ню Йорк Геральд Трібюн" припиняє своє видавництво внаслідок страйку робітників

Ню Йорк. — Відомий в цілому світі нюйоркський республіканський щоденник „Ди Ню Йорк Геральд Трібюн" 15-го серпня повідомив, що він мусить припинити своє видавництво, яке існувало 133 роки, і яке не появлялося вже 114 днів внаслідок страйку 10-ох різних робітничих спілок. „Ню Йорк Геральд Трібюн" постало зі злиття двох щоденників: із „Геральд-у" — заснованого в 1833 році, і „Трібюн", що була заснована в 1841 році. В квітні цього року „Ню Йорк Геральд Трібюн" об'єдналася була разом із двома республіканськими пополудневими щоденниками „Джернал Амерікен" і „Ворлд Телеґрам енд Сан", і згідно з цим об'єднанням мали виходити два щоденники „Ди Ворлд Джернал Трібюн" — як ранній щоденник і один щоденник по полудні. Але виник страйк проти цього об'єднання, бо поважне число працівників мало втратити працю. Страйк тривав 114 днів, і видавець „Геральд Трібюн" заявив, що він мусить припинити ранішнє видання щоденника, бо немає виглядів на те, щоб новий ранішній щоденник міг втриматися, не маючи оголошень, які вже забрали ті щоденники, які досі виходять.

Помер Ян Кепура, польський оперовий співак

Рай, Н. Й. — В містечку Рай в стейті Ню Йорку помер у своєму домі в понеділок 15 ц. м. на удар серця на 62 році життя широко відомий польський оперовий співак Ян Кепура. В минулу суботу він ще співав на одній польській імпрезі в Порт Честер, недалеко вищезгаданого містечка. Ян Кепура, родом із Сосновце в Польщі, скінчив був правничий факультет у Варшаві, але свою кар'єру зробив як оперовий, оперетковий та фільмовий актор. Маючи 28 років він був наймолодшим членом Державної Опери у Відні, де співав разом із Марісю Єріцою в „Тосці". Він виступав на найбільших оперових сценах у світі, між ними в „Ля Скаля" у Міляно та в Метрополітальній опері в Ню Йорку, як соліст у цілому ряді великих опер. „Весела вдовичка", в якій він виступав разом із своєю дружиною, мадярською співачкою Мартою Еґерт, йшла на Бродвею в Ню Йорку круглий рік. На п'ятницю заповіджено Богослужбу за нього в Сант Патрік катедрі у Ню Йорку, а похоронений буде у Польщі.

На оселі СУМА в Еленвілл відкрито вишкільний табір виховників та впорядників

Еленвілл, Н. Й. — Дня 14 серпня, в неділю, закінчився другий виховно-вишкільний табір ім. Симона Петлюри на оселі СУМА в Еленвіллі. Командантом 1-го табору ім. І. Франка, що закінчився три тижні тому, і другого — ім. С. Петлюри був п. Любомир Кормелюк, а головним виховником мґр Юрій Кульчицький. Того ж самого дня відбулося відкриття вишкільного Табору виховників та впорядників. До табору зголосилося 150 учасників. Командантом є Євген Курило, а головним виховником д-р М. Кушнір. Інструкторами є: д-р Г. Васькович, який цими днями прибув з Німеччини, професор Б. Романенчук, д-р П. Мірчук, п-ні І. Кононів. Як виходить із слів д-ра М. Кушніра, табір буде проведений на високому рівні іноситиме назву „30-го червня". У відкритті цього 3-го табору в нинішньому сезоні взяли участь всі члени Головної Управи СУМА та багато гостей.

Помер Теодор Маль-Малюта, кол. сотник Армії УНР

Сомерсет, Н. Дж. — Вночі з 15 на 16 серпня ц. р. тут після довгої і важкої недуги помер на 73-му році життя кол. сотник Армії УНР Теодор Маль-Малюта, лицар Ордену Симона Петлюри.

Покійний був організатором повстанського руху на Брацлавщині, визначним громадським діячем на Берестейщині і Підляшші, членом управ українських таборів у Карльсфельді, Ульмі та ін., членом УНДС та членом-основником УНДС у ЗДА, довголітнім членом ветеранських організацій. Народжений в Тульчині на Україні. Покійний осиротив дружину Марію з дому Жуківських і доньку Галину — замужем за Миколою Степаненком із сином Юрієм. Похорон відбудеться з похоронного заведення Капрона у Бавнд Бруку. Н. Дж. на Український Православний Цвинтар у Савт Бавнд Бруку.

КРЕМ'ЯНІ НОЖІ ТА БУЛАВА

За околицею невеличкого містечка Яма, на Донеччині, на горбі, що височить над берегом ставка, знайдено в ґрунті три крем'яні ножі та булаву, тккож виготовлену з кременю.

Неподалік лежали людські кістки — очевидно, залишки доісторичного поховання. (З „Молоді України" 13 липня).

ВИПОЛОШУЮТЬ ПАРТИЗАНІВ ІЗ КРИЇВКИ

Вояки із з'єднання Корпусу Морської Піхоти ЗДА прослідjують тунель, що його використовували комуністичні партизани для нападів і засідок. Відкрито цей тунель поблизу затоки Тон у Південному В'єтнамі.

КОМУНІСТИ ПЛЯНУВАЛИ ЗБРОЙНО ЗАХОПИТИ СТОЛИЦЮ САЙҐОН У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ

Сайґон. — Американське військове командування дістало в свої руки детальний плян Північного В'єтнаму, як захопити збройно південно-в'єтнамську столицю Сайґон. Це мало статися у використанні хаотичної ситуації, коли-то в Південному В'єтнамі раз-у-раз змінялися уряди та внаслідку гострого спору уряду з войовничими амбітними буддистами грозила Південному В'єтнамові громадянська війна і анархія. Від квітня мин. року Північний В'єтнам почав систематично перекидати на південь свої реґулярні військові частини. П'ята, сьома і дев'ята комуністичні повстанські дивізії, по 10.000 вояків кожна, мали окружити Сайґон у проміні 30 миль. Реґулярні північно-в'єтнамські дивізії мали заатакувати місто після того, як місцеві комуністи виконають там цілу низку добре запланованих терористичних актів і саботажів. Цей плян не вдався з різних причин: від серпня мин. року Америка почала значно скріплювати свої збройні сили у В'єтнамі, — прем'єр Нґуєн Као Кі зумів опанувати ситуацію і приборкати радикальний опозиційний буддиський рух, врешті американські війська розбили 324-ту північно-в'єтнамську дивізію, яка була призначена для сайґонської операції і внаслідку того комуністи стримали рух другої дивізії, що ждала вже на кордоні збоку Ляосу. Тепер район Сайґону настільки обсаджений південно-в'єтнамськими, американськими й союзними військами, що захоплення його комуністами стало виключеною річчю. Сила корейців у Півд. В'єтнамі зросла до 41.500, а американців до 292.000.

Західня Німеччина змагає до покращання взаємин з комуністичними сателітами

Бонн. — Заступник голови опозиційної Соціял-демократичної партії Гелмут Шмідт відвідав недавно Польщу, Совєтський Союз і Чехо-Словаччину й веде кампанію за те, щоб західньо-німецький уряд спершу визнав Румунію і Чехо-Словаччину, а внедовзі потім Мадярщину й Болгарію та нав'язав з усіма ними дипломатичні взаємини. Ця тенденція існує також в урядових колах Західньої Німеччини — твердить преса, — чого найкращим доказом є факт, що в найближчому місяці виїде до Букарешту міністер економії д-р Курт Шмюкер для підписання торговельного нім.-румунського договору. Зате взаємини з Чехо-Словаччиною ще погані, бо чехи хочуть, щоб Західня Німеччина виразно відмовилась від усяких претенсій до т. зв. Судетського краю, що його Німеччина забрала була за Гітлера, та щоб відмовилась від принципу, що 9 мільйонів судетських німців, прогнаних з ЧСР після війни, мають право вернутися до своїх колишніх домів. Ще гірша справа з Польщею, яка вимагає, щоб Західня Німеччина не тільки визнала кордон Одри-Нісси, але й визнала Східню Німеччину та відмовилась раз на завжди від атомової зброї. За т. зв. принципом Гальштайна Західня Німеччина не може зберігати дипломатичних взаємин з жадною країною, яка визнає Східню Німеччину. Вийняток зроблено для Совєтського Союзу. Тепер існує замір поширити той вийняток також на інші сателітські країни: середня Европа була завжди тереном німецького промислового експорту.

Кардинал Вишинський боронить право Церкви охопити всі ділянки життя

Варшава. — Польський кардинал Стефан Вишинський заявив під час святкувань 1000-річчя польського християнства в Ополю на Шлеську, що Католицька Церква повинна цікавитись всіма ділянками життя в Польщі та впливати на них. Це твердження перечить становищу комуністичного уряду, який признає за Церквою право проповідувати слово Боже виключно тільки в церковних мурах. На свято в Ополю прибули Вишинський і 20 польських архиєпископів. Кардинал Вишинський підкреслив у своїй проповіді, що ролі Церкви в загальному народньому житті не може поменшити факт, що в Польщі існує комуністичний режим. Однак водночас Вишинський заявив бажання жити в згоді з режимом та закликав до співпраці всіх суспільних верств: „Поки нема миру в народі — не може бути миру також для ніодного з нас".

Завершення святкувань 75-річчя поселення українців у Канаді відбудеться у Вінніпеґу в днях 8-10 жовтня

Вінніпеґ. — Згідно з повідомленням Централі Комітету Українців Канади, завершення святкувань 75-річчя поселення українців в Канаді відбудеться у Вінніпеґу 8, 9 і 10 жовтня з такою програмою: Субота 8 жовтня: Конвенція Крайової Ради КУК, до якої входять члени Президії і Президіяльної Ради КУК, голови Складових Організацій або їх заступники та голови Відділів КУК або їх заступники; увечері того ж дня Вишиваний Баль. Неділя 9 жовтня: Вранці — Богослуження в українських церквах, по полудні — Похід під пам'ятник Т. Шевченкові, увечері Великий Концерт у міській Авдиторії. Понеділок 10-го жовтня: По полудні — Салют Піонерам на Рейнбов Стейдж з участю молодечих організацій й увечері — Бенкет у Марлборо готелі. До участи у святкуваннях запрошені преставники федерального, провінційного та місцевого урядів.

Подаючи до відома цю рамову програму, КУК закликає і просить українські організації і товариства Вінніпеґу та Манітоби доложити всіх старань, щоб гідно завершити 75-річний ювілей поселення українців у Канаді, а все українське громадянство до масової участи в святкуваннях.

Студенти-українці Манітобського університету влаштовують День Української Молоді

Вінніпеґ. — У зв'язку з 75-річчям поселення українців у Канаді в цьому році, й 100-річчя Канадійської Федерації в наступному році, організація українських студентів при Манітобському Університеті, влаштовує, в днях 10-11 вересня ц. р., в Вінніпеґу конференцію „День Української Молоді", з метою простудіювати важливе питання єдности Канади й місця та ролі української групи в формуванні тієї єдности. Для успіху тієї програми, ВПреосв. Митрополит Кир Максим закликає, щоб вся українська молодь Манітоби, зорганізована в рядах УКЮ, конечно взяла активну участь в цій Конференції. Ініціятором конференції є організація студентів-українців „Обнова — Ґамма — Ро — Каппа".

Появився 21-ий зошит словникової частини „Енциклопедії Українознавства"

Сарсель, Франція. — В кінці червня ц. р. вийшов із друку і розсилають передплатникам 21-ий зошит видаваної Науковим Товариством ім. Шевченка під гол. редакцією проф. Володимира Кубійовича гаслової Енциклопедії Українознавства. Охоплює цей зошит, який є початковим зошитом п'ятого тому названої Енциклопедії, гасла від „Місто" до „Наливайко Дем'ян" — разом 365 гасел, 5 карт і 63 світлини. У цьому зошиті надруковане закінчення колективної (В. Голубничий, Б. Кравців, В. Кубійович, О. Оглоблин) статті про „Місто", із якою пов'язані ще гасла „Міське господарство", „Міське самоврядування", „Міський транспорт" та „Міщани". З інших статтей важливіші: „Мовна політика" та „Мовне законодавство" В. Маркуся, „Мовознавство" Ю. Шевельова, „Молдавія" А. Жуковського, „Мітологія" Б. Кравцева, „Модернізм" С. Гординського, „Москвофільство" С. Ріпецького, „Музеї" Б. Кравцева, „Наголос" і „Називництво" Ю. Шевельова та інші. Починаючи з 5-го тому редакційна колеґія Енциклопедії Українознавства збільшилася на три особи - проф. Всеволода Голубничого, ред. Богдана Кравцева та д-ра Василя Маркуся, активних співробітників дотеперішніх зошитів ЕУ.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

40-ЛІТТЯ СМЕРТИ ГОЛ. ОТ. С. ПЕТЛЮРИ В ІТАЛІЇ

Рим. — Місцевий італійський тижневик „Нуова републіка" („Нова Республіка") з 12 червня помістив статтю д-ра Василя Федорончука про Головного Отамана Симона Петлюру під назвою „Симон Петлюра: український національний герой" (в 40-ліття його трагічної смерти). Стаття широко обговорює діяльність С. Петлюри в передреволюційний і революційний періоди та на еміґрації, висвітлюючи керівну ролю його у збройній боротьбі українського народу за свою державну незалежність (спершу на становищі міністра війни, а потім Президента і Гол. Отамана військ УНР) та підкреслюючи, що Петлюра і досі залишається символом боротьби України проти російсько-большевицької окупації, за свою державну суверенність. 25 травня ц. р. в римському осідку молоді Демократичного союзу для нової республіки д-р Василь Федорончук виголосив доповідь про Симона Петлюру для численної італійської публіки, що в більшості складалася з університетської молоді.

ЛІТНІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА В ОТТАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Оттава, Онт. — 13 серпня ц. р. закінчились виклади й іспити у Департаменті Славістики Оттавського Університету, на яких крім інших предметів були включені виклади з українознавства, а саме: Літературна і мовна аналіза „Слова о Полку Ігореві", що його дав проф. К. Біда, і Романтизм в українській і інших слов'янських літературах, що його мав проф. Я. Рудницький з Манітобського Університету. Велике число кандидатів для маґістерських і докторських ступнів взяло участь у літньому семестрі. Зимовий семестр Відділу Славістики в Оттавському Університеті починається у половині вересня.

217 ВІДДІЛ УНСОЮЗУ В РОЧЕСТЕРІ ВЛАШТОВУЄ ПІКНІК З ПОСВЯЧЕННЯМ ПРАПОРА

Рочестер, Н. Й. — Братство св. Йосафата, 217-ий Відділ УНСоюзу в Рочестері, Н. Й. влаштовує в неділю 21 серпня ц. р. о год. 2-ій по полудні на площі Гайкорі Гров, 131 Орчард Стріт у Вебстер, Н. Й., пікнік, получений з посвяченням нового братського прапора. На цю урочистість запрошено 24 місцевих і навколишніх організацій, як кумів. Доверши посвячення прапора впр. о. Чомко. Від'їзд із Рочестеру автобусами з-під Українського Американського Клюбу о год. 1.45 по пол. Якщо б був дощ, урочистість відбудеться в приміщеннях Клюбу. Під час пікніку буде забава з музикою.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. В Джерзі Сіті і закордоном: На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши зaадресовану конверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Проблема злочинности

Американське громадянство схвильоване і стурбоване зростом злочинности. Очевидно, злочини не є сумним „привілеєм" одної тільки Америки: найкращим доказом поширення злочинности в усьому світі є ось такий факт, як, наприклад, убивство в п'ятницю минулого тижня в Лондоні серед білого дня двома молодими бандитами трьох неозброєних поліцистів. Значно побільшено число поліцистів у Токіо та створено окреме міністерство для поборювання кримінальної злочинности у Москві. Все ж це мала потіха, що в сусіда не дістється краще. Таємниче вбивство п'ятьох молодих жінок протягом останніх кількох тижнів в приморській смузі стейту Ню Джерзі та важкі расові заворушення у Клівленді, Шикаґо, Дітройті й Бруклині в Ню Йорку, сполучені з стріляниною й активним спротивом поліції та з хуліганськими вибриками, грабунками і підпалами — знову зактуалізували проблему злочинности в ЗДА.

Як твердить суперінтендент поліції в Шикаґо, Орланд В. Вільсон, який перед тим був деканом школи кримінології при Каліфорнійському університеті, загроза збоку злочинности у тому, що кількість злочинців зростає у п'ять разів швидше, як число народжень. Отож, коли б таке відношення продовжувалося впродовж десяти-двадцяти років, то становище стало б дійсно застрашливим. Газетні здогади, що внедовзі слухняні законам громадяни будуть єднатися в окремі громади, щоб творити обведені муром ґетта в обороні проти зовнішнього злочинного світу — перестають бути фікціями: названий шикаґівський фахівець криміналістики відвідав недавно на передмісті Лос Анджелесу новозасновану посілість групи емеритів, які ту свою оселю обвели муром і поставили при ньому озброєну сторожу.

Звичайно, злочинність не є тільки проблемою безпеки, але є також проблемою соціяльною, проблемою індивідуальної і громадської моралі, проблемою переборщеної лібералізації поглядів на такі справи, як подружнє життя, виховання дітей, завдання шкіл і т. д. Отож у прилюдних, пресових і словесних дебатах на цю тему беруть участь однаково кримінологи, як і педагоги, суспільники, правники та державні мужі-адміністратори. З проголошуваної статистики виходять деякі безперечні й багатомовні факти: більшість злочинних актів доконують особи — чоловіки й жінки — у віці 17-25 років, — більшість злочинців походять із так званих зламаних подруж, себто з батьків, які розвелися і тим дали своїм дітям поганий приклад. Усі знавці цієї проблеми одностайно стверджують, що головним лихом є те, що обоє батьків працюють і тому не мають часу ані терпцю займатися своїми дітьми. У педагогічних колах вже ведеться дискусія, чи правильно класти ввесь натиск на науку, на впоювання учням якнайбільше книжкового знання і легковажити при цьому виховання, защеплювання добрих манер, почуття духової дисципліни у молоді. Очевидно, що нужда-безробіття, мешкання в халупах, неграмотність і брак гігієнічних умов життя завжди сприяють злочинності.

Очевидно, що в першу чергу, так би мовити безпосередньо, зацікавлені цією проблемою чинники прилюдної безпеки, себто поліція місцева, стейтова й федеральна. Всі вони в один голос твердять, що Найвищий Суд своїми рішеннями з останніх вісьмох років у ділянці кримінального права й поліційної та судової процедури значно утруднив їм їхнє завдання. Зокрема, у 1964 році Найвищий Суд — боронячи безкомпромісово принципи конституції — вирішив, що ніяке признання до вини арештованого, хоч би він наводив усі подробиці доконаного ним злочину, не лишаючи сумніву щодо правдивости своїх зізнань — не важне, коли арештований склав те зізнання в неприявності свого адвоката і коли не був поінформований, що може мовчати, бо все, що він скаже, може бути зараховане в його некорнсть. Найвищий Суд вирішив, що признання до вини арештованого у слідчому переслуханні чи навіть в нижчому суді не важне, якщо воно порушує права підсудного, застережені 5-им Додатком до Конституції. Цього року Найвищий Суд ще більше уточнив і загострив свої попередні рішення в цій справі, вирішивши, що поліція мусить доказати, що підсудний, який признався до вини, дійсно склав своє признання в повній свідомості своїх конституційних прав, які дозволяють йому мовчати, і прав процедурального характеру — мати свого адвоката від першого ж переслухання. Названий угорі кримінолог твердить, що молоді злочинці стали тепер більш ароґантними. Хлопець-злочинець кричить до поліциста: „Тобі не вільно торкнутися мене, бо я — неповнолітній", або: „Ти порушуєш мої права й привілеї, що стосуються мого приватного життя. Це незаконне втручання поліції в конституційні права громадянства!"

У Ню Йорку й Шикаґо станові організації поліцистів гостро виступають проти так званих цивільних, чи пак мішаних рад, які мають розглядати всі скарги на брутальну поведінку поліцистів. Знавці відносин не перечать, що деякі такі скарги оправдані, проте вказують на негативні для поліцистів психологічні наслідки заведення згаданих рад. Щоправда, ці ради звертають увагу на те, щоб поліція пристойніше, делікатніше поводилась з арештованими, а також з публікою під час вуличних заворушень, але водночас вони буцімто проти власної волі обнижують мораль поліцистів і послаблюють їх енергію у поборюванні злочинних елементів.

Відомо, що наслідком брутальности злочинців є жалюгідне явище „невтральности" публіки: окремі громадяни бояться виступати в обороні напастованих жінок, щоб не стягнути на себе помсти злочинця, його спільників чи приятелів. Видатні американські громадяни вважають, що треба не тільки закликати до загального пошанування права, але й мобілізувати все громадянство до активної боротьби проти проявів беззаконности.

У всій цій сумній справі відрадним явищем є те, що ведеться про неї таку широку дискусію, яка невідхильно мусить привести до конструктивних рішень, що в свою черку вплинуть на скріплення загальної моралі в родині і громаді.

Ярослав Курдидик

ЗМІНА В АМЕРИКАНСЬКІЙ МОРСЬКІЙ СТРАТЕГІЇ

Минулого місяця зі спущенням на воду в Гротоні, Кон., 41-го атомомового підводного човна завершено основну зміну в американській морській збройній силі. Так характеризує цю подію відомий військовий коментатор Ю. Грін. І це факт, що з тим моментом американська морська стратегія увійшла немовби у зовсім нову стадію зрушення всіх дотеперішніх, клясичних правил і форм воєнно - морського мистецтва. Бо тільки так, а не інакше слід розглядати завершення цього суднобудівельного пляну, який зреволюціонізував морську силу ЗДА, надавши їй нових стратегічних вимірів нищівности.

Із переданням на дійову службу 41-го атомового підводного човна типу „Поляріс" закінчено скоріше, як заплановано вісім років тому, цей сміливий плян.

Як відомо, підводні човни „Поляріс" мають можливість майже необмежений час перебувати під водою, а засяг дії їхніх ракет дорівнює 2,500 морських миль. У перекладі на просту мову це означає, що згадані субмарини можуть заплисти при потребі у кожну закутину світу.

Пляк побудови цілої серії атомових підводних човнів здійснено за почином Комісії Національної Оборони. Вага кожної такої субмарини - велетня дорівнює вазі надводного нищільника — від 6,900 до 8,500 брутотонн, а своїх підводних побратимів старшого типу вони далеко перевищують не лише радіюсом дії, часом перебування під водою, але й своїм просто неуявної сили нуклеарним озброєнням. Отже, вони являють собою найбільшу стратегічну загрозу для кожного противника.

Воєнні знавці вважають, що нова серія атомових субмарин ЗДА зробила американську морську силу такою, для якої „немає нічого недосяжного і незнищенного на морі і на суходолі".

Кожна субмарина „Поляріс" має 16 атомових ракет і може вистрілювати їх з-над і з-під води. Всіх таких ракет начислюють 656. В поінформованих колах твердять про будову нової серії такого типу субмарин і їхніх охоронців при рівночасному вдосконалюванні всіх тих субмарин, що вже є на службі.

Субмарини „Поляріс" поділяються на три типи. Субмарина типу Джорджа Вашингтона важить 6700 брутотонн і має засяг ракет до 1 200 миль. Вони є на службі від 1961 року і засяжність їх ракет збільшується тепер на 2 500 миль. Субмарина типу Е.Еллена важить 6 900 брутотонн і засяжність її ракет збільшується тепер на 2 500 миль. Субмарина типу Ляфаст (їх є 21) — найбільша субмарина світу, важить 8 500 брутотони і засяжність її ракет становить 2 500 миль.

Але в остаточному пляні передбачається до 1970 року всі субмарини озброїти ракетами Ц-3 вдосконалюваного тепер типу „Посейдон", настільки точними у прицілі, що їх вважають „найідеальнішими ракетами." Ракети „Посейдон" матимуть по два мегатони нищівної сили, отож удвоє і навіть утроє більше, як її мають теперішні ракети, і до того ж будуть забезпечені „радарово заколотним вивінуванням", яке не даватиме ворогові спромоги встановити точно місця, звідкіль їх вистрілено.

Кожна американська субмарина перейшла пробу перебування під водою протягом 55 - 60 днів. Досі ані совєтським підводним човнам, ані совєтській надводній контрольній системі, інстальованій на окремих кораблях, не вдалося ані разу виявити американських субмарин під час їх підводних рейдів. Як відомо, атомові субмарини ЗДА пропливали попід кригою північного бігуна і запливали непомітно в здавалося б недоступні морські тіснини. Усіх їх розташовано тепер так, що вони можуть діяти поодинці або групами в залежності від стратегічних вимог.

За допомогою ЗДА в Англії розпочали також будувати атомові субмарини, а Франція вже має у будові кілька атомових субмарин.

Американська розвідка подає, що Совєтський Союз має від 8 до 15 атомових субмарин, поємністю 4000 брутотони, вивінуваних ракетами, засяг яких вагається від 300 до 500 морських миль. Покищо в совєтських субмаринах немає такого влаштування, як в американських „Поляріс", і вони можуть вистрілювати свої ракети тільки з надводного прицілу. Воєнні морські коментатори пишуть, що якраз тепер розпочалося в повному розмаху змагання між СССР і ЗДА.

Згідно з вірогідними джерелами ЗДА, як досі, випередили СССР на 5-7 років кількістю і якістю підводних атомових човнів.

У фаховій пресі появилися вістки, що половину атомових субмарин ЗДА приділено до 7-ої фльоти, і всі вони оперують в обширі трикутника Гавайські острови, Японія і В'єтнам. Є натяки й на те, що у випадку, коли б червоний Китай поважився вмішатися одверто у В'єтнамську війну, ті атомові субмарини були б тією першою нищівною силою, яка почала б торощити його запілля.

У ДВОБОЇ

Петро Волошенко, комбайнер колгоспу „Дніпро„ на Черкащині, про якого розповідає Сергій Плачинда у своєму нарисі („Літературна Україна" з 12 липня), „пережив тяжку трагедію: єдиний син — студент технікуму, активний дружинник (тобто помічник поліції. — Ред.) — загинув у нерівному двобої з бандитами".

Хто ці бандити, — Сергій Плачинда не каже, лише написав, що їх спіймали, судили і розстріляли.

Іван Р. Костюк

ФЮРЕР НІКОЛИ НЕ ПОМИЛЯЄТЬСЯ!

III.

(Нотатки про судовий процес у Мюнстері)

Курт Гізе, кол. „СС-штурмшарфюрер", 64-літній „штадтоберсекретар А.Д." на пенсії, з Констанци, „хворіє на хронічний заник пам'яті". Оборонець Удо Ернст з Дортмунду зажадав, щоб його клієнта піддали лікарським оглядинам, одначе суд вважає цього підсудного за симулянта, що „не пригадує", як він власноручно застрелив 25 жидів і разом з Крюґером та іншими обвинуваченими брав участь в екзекуції 2.000 жидів. У 1933 р. він став членом НСДАП, щоб, мовляв, „не бути паршивою вівцею" і не стояти осторонь „відродження Німеччини". На службу в поліції, СА і СС він вступив тому, що, як малій людині для нього „не було іншого місця".

Франц Мавзе, 56-літній фризієр з Кастроп - Равкселю, під час війни „СС - обершарфюрер", співвинний у вимордуванні 80.000 жидів в Станиславові; крім цього акт обвинувачення закидає йому 50 індивідуальних екзекуцій і співучасть у підготові знищення 22,000 жидів. До НСДАП вступив у 1933 році. Був тюремним сторожем і наглядачем тюремних камер, а також членом варшавської таємної поліції від першого ж дня здобуття Варшави в 1939 по кінець липня 1941 року. З того часу по кінець 1944 року виконував „з найнижчих звірячих мотивів" злочинну роботу в Станиславові. Одружившись у 1951 році, до часу арештування в 1962 році був власником фризієрні. В 1947 році був засуджений на два з половиною роки тюрми в Реклінґгавзені за приналежність до Гестапо та СС і за „виконування наказів злочинного гітлерівського режиму". Ароґантським тоном повчає суддів, заявляючи, що він „визнається в судовому поступованні, а зокрема в параграфі 164", за що одержує гостру догану.

Вернер Занковскі з Гамбурґу, кол. „СС - обершарфюрер", після закінчення війни до 1962 року перебував у тому місті як „купець" під прибраним прізвищем Мельтені. Як говориться в акті обвинувачення, „має слабі нерви і одного разу під час екзекуції жидівських дітей зомлів". Це йому, одначе, не перешкодило застрелити власноручно на очах батьків Нецлерів у Станиславові їхню п'ятилітню доньку, після того, як грався він із нею в м'ячика. Також розстріляв власноручно трьох жидів і брав участь у замордуванні 3.000 жидів. Як „бравий зольдат", сумлінно виконував свою злочинну службу, мовляв: „Ніколи не критикуй! Фюрер ніколи не помиляється!"

Вернер Гагеманн, кол. „СС-обершарфюрер", після війни „купець" у Гамбурзі, „нічого не знав" про винищування жидів, аж довідався про це із акту оскарження, в котрому закидається йому, що він разом з іншими підвладними Крюґера у Станиславові від липня 1941-го по кінець 1943-го року був спричинником фізичного знищення 80,000 жидів, брав особисту участь в екзекуції 5.000 жидів і власноручно замордував дві жидівки, одну із них, на прізвище Кіґель, спершу її зґвалтувавши. Про Гаґеманна в акті обвинувачення сказано, що за ревну службу в Станиславові він одержав чимало нагород та відзначень від „самого Гімлера".

Інші підсудні, що відповідають з вільної стопи, це: нефортунний самогубець 59-літній Альфред Гасс з Ахтрупу (Шлезвіґ-Гольштайн), 51-літній Отто Брок з Франкфурту н-Майном, 50-літній Отто Греве з Вестфалії та три інші, про яких згадаємо пізніше.

Як сказано, первісне число обвинувачених у Станиславівському процесі було 18, з них двоє в міжчасі померли, а двох з огляду на недугу покищо виключено з судового процесу.

Акт обвинувачення, списаний на 311 сторінках машинового друку, закидає всім підсудним участь в рр. 1941-1944 у вимордуванні 80,000 жидів і поляків у Станиславові та найближчих околицях.

Головному підсудному Гансові Крюґерові приписують: підготову і керівництво в дні 3-го вересня 1941 року „показової екзекуції" 600 осіб з-поміж жидівської і польської інтеліґенції, що була переведена в лісі побіля Станиславова на наказ СС - бриґаденфюрера і команданта Зіхергайтсполіцай у Кракові — д-ра Шенґрата. Крім того підготову та особисте керівництво екзекуцією 12 тисяч жидів, що була проведена на станиславівському жидівському цвинтарі, з наказу СС і поліцайфюрера „Дістрікт Ґаліцієн" Кацмана. З того числа в „криваву неділю" 12-го жовтня 1941 року розстріляно і поховано в масових могилах 8 тисяч, а решту з огляду на „перемучення" екзекуційного батальйону і самого Крюґера, який особисто розстрілював неповинні жертви, „відложено на черговий раз". Поза тим Крюґер власноручно застрелив двох жидів з бальконy своєї віллі, щоб „розвеселити" гостей - німців, які брали участь в піяцькій оргії, і власноручно застрелив жидівку — свою домашню прислугу. Це він також закатував на смерть 26-літню жидівку, прив'язавши її ногу до хвоста коня і пустивши того коня в ґальоп. І це ж він застрелив жидівське подружжя, що нібито пробувало „перекупити" його біжутерією. Біжутерію Крюґер після замордування цього подружжя все ж таки собі привласнив . . .

З наказу Крюґера розстріляно 150 жидів, запідозрених у захворюванні на тиф, при чому сам він застрелив трьох жидів: Кляйнґута, Штайна і Манса за те, що „не здали своєчасно своєї біжутерії". На очах матері застрелив він її дитину за те, що нещасна жінка просила помилування для цієї дитини. Жида Любера застрелив він за те, що той „відважився" сказати: „І це має бути та висока німецька культура?!" У зв'язку з цим Крюґер зухвало заявив перед судом: „Щось подібне за час мого перебування в Станиславові не поважився б сказати мені ні один жид!"

В дальшому обвинуваченні говориться про екзекуцію 3 000 жидів у лісі поблизу Надвірної, що мала місце 6-го жовтня 1941 року. В тій екзекуції, на основі акту обвинувачення та зізнань самого Крюґера, нібито брали участь українці під німецькою командою, а проведено її з наказу, як зізнає Крюґер, СС-поліцайфюрера для Остґаліцієн у Львові „СС-штандартен-фюрера" Кацмана, який по закінченні війни проживав під фальшивим прізвищем в Дортмунді і там помер у 1957 році.

В акті оскарження говориться також про розстріл 25 жінок, нібито членів польсько - жидівської підпільної організації „Сильвестр". Ця екзекуція відбулася на подвір'ї ґестапівської тюрми в Станиславові у грудні 1941 року. Не зважаючи на мороз, з наказу Крюґера всіх арештованих, на чолі з провідницею цієї групи, якоюсь Лідією, роздягнено догола, після чого сам Крюґер „пострілом у потилицю" всіх їх повбивав, при чому інший підсудний, Курт Гізе, який „не пригадує нічого", активно йому допомагав.

(Далі буде)

М. Данилишин

ЩЕ В СПРАВІ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ УКРАЇНЦІВ

(Зауваги українських громад Південної Америки)

Справа скликання Світового Конґресу Українців стає знову актуальною, і пресові звідомлення закликають трактувати цю справу як невідкличну потребу нашої дійсности. Українські еміграційні скупчення в загальному начислюють понад два з половиною мільйони громадян і мають широку мережу суспільних, релігійних, культурно - освітніх, кооперативно-економічних організацій, які внаслідок розпорошення та браку пляновоі співпраці роздрібнюють свої сили та продуктивність, тож якраз цей майбутній Світовий Конгрес Українців мав би вияснити та устійнити всі можливості спільної, плянової акції всіх творчих та продуктивних клітин нашої спільноти.

Українські скупчення в країнах Південної Америки, що в заокругленні начисляють понад 300 тисяч громадян, із задоволенням сприймають заходи для підготови запляновaного Конгресу і очікують остаточного вияснення, коли і де цей Конгрес відбудеться, а їх поодинокі крайові централі подбають, щоб у найскоршому часі подати свої публічні декларації відносно участи в Конґресі!

Для реалізації Конґресу Української Еміґрації треба підходити якнайбільш розсудливо і без будь-яких партійних думок чи комбінацій, і починати їх з одною основною метою: унормувати наші спроможності, щоб спільно й успішно служити загальній справі

Основна ціль майбутнього Конгресу — це в імені понад двох з половиною мільйонів еміґрантів заманіфестувати перед поневоленою Україною і перед цілим світом нашу дійсну силу та нашуповну життєздатність. Характер запланованого Конгресу не може бути тільки символічний чи репрезентативний, — він мусить бути засадничо об'єднуючий, для згуртування всіх наших сил та засобів. Намічений Конгрес мав би зібрати за спільним столом чолових діячів всіх наших угруповань, умвндатованих делеґатів усіх наших централь, представників нашої і світової преси, щоб спільно внести постанови для успішної розбудови та постійного скріплення на всіх ділянках наших багатогранних змагань.

Світовий Конгрес Українців має створити Світовий Союз Українців із проводом-централею, як найвищим, найбільш авторитетним координаційним осередком, який не лише впорядковував би, а й визначав напрямні багатогранного життя всіх наших еміґраційних скупчень.

Світовий Союз Українців не мав би зайняти місця дотеперішніх наших Централь, — його основна ціль бути посередником та авторитетом для поодиноких крайових централь, щоб усі наші угруповання були в постійному контакті і спільною працею одна одну доповнювали, а не поборювали!

Світовий Конгрес Українців має визначити завдання й компетенції створеної ним Централі, побудованої при співучасті всіх існуючих централь та угруповань, як рівноправних членів, які переберуть на себе відповідну частину зобов'язань та відповідальности у почесній і надзвичайно важливій акції.

Прилюдне обговорення та вияснення засадничих питань, пов'язаних із скликанням Світового Конгресу Українців, дадуть змогу знайти успішну розв'язку в полагодженні різного роду формальностей, а також поставлять цю акцію на належній висоті.

Треба докласти всіх можливих зусиль, щоб участь в Конгресі взяли всі наші еміґраційні скупчення в Европі, Америці та Австралії, при чому вже тепер повинні створитися відповідні крайові комітети, намічені місцевими організаціями, щоб завчасу подбати про численність та належну умандатованість делеґацій. Вже тепер поодинокі наші скупчення повинні через нашу пресу висловити свої конкретні побажання.

Скликання Світового Конґресу Українців є нашою черговою конечністю, і тому треба всемірно подбати, щоб відбувся він на добро і славу нашого народу.

ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

(54)

І. Книш слушно зазначає, що, хоч Ольга багато прочитала книжок, які їй радив читати Франко протягом чотирьох років знайомства, довжелезний лист від нареченого про подружній трактат, уривок із якого ми вище навели, „міг її радше охолодити або й відстрашити" від одруження з Франком. І. Книш зараховує Ольгу до тих жінок, які не захоплюються працею, до якої закликав її Франко. А це тим більше, що Франко малощо міг заробити пером, а що могла ним здобути Ольга, яка писала, вже після одружіння, 27-го листопада 1879 р. Франкові: „Я до роботи лінива, я до нічого не здала. Ми з образуванням і талантом не нарівні, . . . а лише таке подружжя може любитися стало й правдиво". (ст. 25).

14-го вересня настала розв'язка трагедії, яка мала великий вплив на життя Франка. Поет важко пережив цей удар долі, і навіть думав, що його кохана любила його не в дійсності, а у сні. „І серце бідне рвесь в мене, що ти злукавила зо мною!" Але пізніше він вірить коханій, і в своїм вірші приписує їй такі слова:

Ти ж думаєш, я сліз не лила
по ночах темних не тужила?
Не я лукавила з тобою,
а все лукавство в нашім строю
дороги наші віддалило
і серця наші розлучило,
та нашої любви не вбило. (1880)
(Там же, ст. 98-99)

16-го серпня 1896-го року Франко писав А. Кримському, що про любов до Ольги Рошкевич говорять такі його твори, як цикл віршів „Картка любови" (9 поезій з 1878-1883 років) у збірці „З вершин і низин" та оповіданні „На дні".

В. Дорошенко у розвідці „Страдницький шлях Івана Франка" в 156 томі ЗНШ наводить далеко більше Франкових поезій, присвячених, чи радше написаних під впливом любови до О. Рошкевич. (ст. 15). Ми не будемо їх вичисляти, бо це належить більше до психології творчости, як до нашої теми — „Франко — борець за національну і соціяльну справедливість".

Однак, треба згадати сьомий вірш із циклу „Картка любови", бо він показує нам Франка — бойовика, який переміг своє особисте нещастя і відкинув думку про самолюбство, подібно як і герой його повісти д-р Рафалович („Перехресні стежки"):

Я буду жити, бо я хочу жити!
Не щадячи ні трудів, ані поту,
При ділі, що наш вік бересь вершити,
Найду й свою я тихую роботу.
З орлами я не думаю дружити,
Та я опрусь гниючому болоту,
Щоб через нього й другим шлях мостити,
На те віддам свій труд, свою охоту. (1880)
(XV, А., 99-100).

„Бажав я для скованих волі"

Так починається вірш „Думкою в тюрмі", що його написав Франко в 1877 році. Побудований він на засаді контрасту, яку Франко обороняв в розмові з В. Барвінським. В'язень встає рано і дивиться на ясне небо, яке всміхається до всіх, на пожовклі від сліз тюремні стіни:

Тут сльози, ти радість голосиш!
Ти запах свободи приносиш,
А тут ось понура тюрма,
Могила тісна та німа.

Живий у могилу зaритий,
Гляджу я на світлом облитий,
На вільний, веселий той світ —
Кров жаром у жилах кипить.

За що мене в пута скували,
За що мені волю відняли?
Кому і чим я завинив?
Чи тим, що народ свій любив? (XV, А., 31)

У вірші „Невільники" поет дивиться у вікно і бачить на вулиці людей-невільників своїх нестатків та потреб. Бачить він і пишно одягнених панів та пань, які також є невільниками „забагів своїх, дурниць, зіпсуття і нудьги".

Шикаґо, Ілл.

15-ЛІТТЯ ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА Т-ВА „УКРАЇНСЬКА УЧИТЕЛЬСЬКА ГРОМАДА"

В цьому році Школа Українознавства „Учительської Громади" в Шикаґо відмітила 15-ліття свого існування. Цей ювілейний рік записався новими успіхами в історії школи, бо 15-ий рік праці позначився найбільшим числом учителів (25), найбільшим числом кляс (22) та найбільшим матуральним випуском — 28. Ця найбільша у вільному світі Школа Українознавства виросла із „Дитячого Клюбу" при Т-ві „Самопоміч", створеного восени 1950 року. Сьогодні очолює її дир. А. Антонович, а опікується ним Т-во „Учительсь Громада" під головуванням п. Ю. Назаревич. Зі школою гармонійно співпрацює „Батьківський Комітет" (голова п. Ю. Стельмащук). Школа належить до сітки шкіл Шкільної Ради УККА, і її регулярно візитує інсп. І. Білоус. Приміщується вона в щоденній парафіяльній школі парохії св. о. Миколая. З огляду на велике число дітей в останньому шкільному році, дві кляси мали 3 відділи, сім кляс по 2 відділи, а дві по одному.

Для візначення 15-ліття школи підготовано імпрезу, пов'язану з поклоном Іванові Франкові 5 червня на відпочинковій оселі в Равнд Лейку. В програмі взяли участь всі інші школи українознавства, молодечі, мистецькі та громадські організації метрополітального Шикаґа. Основною точкою імпрези було саджения дуба в честь Івана Франка з окремою церемонією передання води з Дніпра, землі з могили Тараса Шевченка та з могил Незнаного Вояка і чільних громадян з українського католицького і православного цвинтарів. Свято притягнуло понад 2000 учасників і зклишило незабутнє враження, бо ще ніколи ця оселя не бачила тільки української молоді в дефіляді та в мистецьких виступах, з яких найбільш замітною була інсценізація „Землею Українською", виведена учнями школи Учительської Громади.

Величаво відзначено також державні річниці: 1-го Листопада (на шкільній площі піднесено американський і український прапори), і 22-го Січня (свято в шкільній авдиторії). На ці імпрези прибули представники комбатантських та молодечих організацій з прапорами. До інших вдалих імпрез слід зачислити концерт 10-літнього пяніста — віртуоза Б. Сперкача (17-го травня), котрого після концерту найменовано почесним учнем школи, а також велику вечірку - забаву для українських середньошкільників Шикаґа та костюмову забаву для дітей в карнаваловому сезоні.

Щорічно школа перепроваджує обов'язковий конкурс декламації, поправного читання, писання і прочитаних лектур. Вибрано наперед шість найкращих учнів в кожній клясі, а опісля вони змагались в міжклясовому конкурсі в трьох групах: перша від 1-9 літ, друга — від 10-12 літ, та третя від 13 літ вгору. Разом відзначено 261 дитину франківськими відзнаками. Другий шкільний конкурс мав за ціль вибрати найкращу клясу в співі і його проваджено в двох групах: нижчій і вищій. В кожній клясі учні під проводом своїх опікунів змагались у збірці на грошовий фонд: „Діти — Дітям". Збірка принесла 960.43 дол., і цю суму Управа школи розділює потребуючим матеріяльної допомоги українським дітям, школам, сиротинцям, таборам у вільному світі.

Про педагогічну вартість школи найкраще свідчать відбуті в ній іспити зрілости (матури). Досі вже 147 випускників одержало диплом по закінченні 11-річної науки та складенні кінцевого іспиту. Цього року, після додаткових добровільних лекцій, стануло 27-го і 28-го травня перед Іспитовою Комісією Шкільної Ради УККА, очоленою інсп. І. Білоусом — 28 кандидатів (15 дівчат і 13 хлопців). З визначним успіхом склало іспит — 8 кандидатів, з дуже добрим — 6, з добрим — 11, з достатнім — 2; одна кандидатка відступила від усного іспиту. Це була восьма з черги матура в нашій школі і її склали слідуючі абсольвенти: О. Березецька, О. Городиський, М. Дурбак, Я. Папушкевич, Н. Пилипюк, І. Савка, О. Скуб'як, А. Фаріон, О. Касіян, М. Мартинюк, Б. Олексюк, О. Стрільчук, О. Яримович, Б. Білик, О. Борук, М. Бурбан, Б. Гриневич, Я. Кобилецький, З. Ліщинський, Б. Матусяк, А. Палагнюк, О. Палиняк, С. Тарасенко, О. Юревич, Б. Бровар, Г. Доктор.

Традиційний прощальний вечір абсольвентів відбувся 11 червня. Після кінцевого попису матуристів (деклямацій, співу, форт. точок, танку тощо), відбулась церемонія вручення дипломів. Тим, що одержали визначний поступ, вручено статуетки (погруддя Іван Франка), уфундовані Батьківським Комітетом школи. Від школи попрощав випускників директор проф. А. Антонович. Опікун матуральної кляси М. Губчак остеріг їх в „останній лекції" перед згубною філософією екзистенціялізму, і пригадав їм, що історію людства формує не стандартна маса, але ті, котрі вірять, за словами Івана Франка, що „на них мільйонів стан стоїть". — Ці слова Великого Каменяра та постаті Каменярів видніють як дороговказ на цьогорічному таблью, що його по-мистецьки виконала студентка мистецтва О. Скробач. Після подяки родичів учителям, висловленої мґр В. Ліщинським, всі присутні перейшли до кафетерії на прийняття та матуральний равт-забаву, що їх приготовив Комітет Батьків Матуристів, яким кермувала з відданістю п. М. Яримович.

Тим нашим громадянам, що скептично чи іронічно дивляться на працю наших шкіл, варто було послухати прощальне слово цьогорічної абсольвентки Н. Пилип'юк, яка від імени молоді заявила: „Питаємося, чи вартість цієї школи не є знижена тим, що ми нібито „примушені" до неї ходити? Але, чи справді воно так? Хиба питається батько сина, чи він бажає одержати спадщину? Ні, з батьківської любови він залишає її не як тягар, а як дарунок! Ті батьки, котрі зрозуміли високу вартість цього дарунку, прислали нас сюди здобути його. До цього треба тільки потрудитися. Протягом шкільних років познакомились ми з історією їх батьківщини та зі словом, котрим говорими славні сини того народу. Та, найголовніше, пізнали, що вони і ми, — це одні люди, що їх батьківщина є нашою, та що ми не маємо чого соромитися такого походження. Це всі ми раніше знали у несміливій формі, але без твердої підтримки. Через наших учителів ми дійшли до певности. Здається, що нині приходить кінець тій науці, та що нині ми відходимо назавжди. Та воно не так. Нині стрічаємо початок тої науки. Бо так, як одержаний скарб може зберегтися, або пропасти, наше знання може бути використане, чи згублене. Оцінка на нашому дипломі щойно тоді буде корисна, як ми зумієемо застосувати її до життя. Обіцяємо вам, що життєва імла не зіб'є нас із путі".

Микола Губчак

Таблью Абітурієнтів Вищого Курсу Школи Українознавства в Шикаґо

Успіхи Юрія Савицького

З приємністю поздоровляємо молодого абсольвента Юрія Савицького, який 4-го червня, одержав ступінь бакалавра „кум лявде" в Ютицькому коледжі — Сиракюзкого університету

Юрій Савицький син Зиновія і Теодозії Савицьких, народився в Німеччині. До Америки приїхав в 1949 році зі своїми батьками. Будучи учнем ЮФА — гайскул в Ютиці, він був головою багатьох шкільних організацій. Закінчивши в 1962 р. гайскул з відзначенням, вінзначенням, він одержав стейтову стипендію „Ріджентс" для продовження університетських студій. Юрко був активним в студентських організаціях в Ютицькому коледжі, де за його ініціятивою зорганізовано реґулярне висвітлювання заграничних мистецьких фільмів, які тепер є дуже популярні на терені коледжу. Будучи цього року предсідником Відділу „СУСТА", він організував в місцевому коледжі виставку українського народного мистецтва, яку оглянуло коло 2000 відвідувачів. Не забув Юрко й про спорт, беручи активну участь в тенісовім гуртку та часто брав участь

Юрій Савицький

в тенісових — змаганнях на Союзівці. Бажаючи присвятитися медичним студіям, він вніс подання до кількох медичних шкіл на сході Америки і до кожного з них був принятий, включно з такими як: Єйл, Корнел і Колюмбія. Юрко вибрав медичну школу при Університеті Корнелл, Н. И., де й почне свої студії у вересні ц. р. Молодому медикові Юркові Савицькому бажаємо багато успіхів і витривалости в науці.

В. З.

Трентон, Н. Дж.

КОНЦЕРТ БАНДУРИСТІВ

18 квітня Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка концертувала в акустичному приміщенні „Вор Меморіял Білдінґ", а справами адміністрації концерту займався член Капелі і керівник місцевої півгодинної, щонедільної, радіо-програми, п. Іван Самокиш.

Капеля Бандуристів мала чималу кількість слухачів, не лише зпосеред української, але і з американської, публіки та виїздила з Трентону з моральним вдоволенням і з неабияким матеріяльним збором, що часто перевершував касові збори: Ню Йорку, Нюарку, Філядельфії.

Цьогорічний концерт Капелі Бандуристів в нашому місті належить до одної із найкращих імпрез. З одного боку пропаґандивне значення, якщо йдеться про американське оточення та популяризацію української пісні й музики. З другого ж боку національно - виховне, якщо йдеться про участь в таких імпрезах української публіки, яка після кожного такого виступу високомистецьких одиниць оживає, гуртується в рідному середовищі, а то й притягає туди загублені вівці... Так то буває після кожного концерту Капелі Бандуристів, зокрема в малих осередках скупчення українських людей! А ще як до цього додати старанну і доцільну підготовку адміністрації, що за помічю радія, преси, телевізії та друкованого і голошеного слова всяко сприяє влаштуванні таких імпрез, тоді можна сміло з піднятою головою показатися перед своїми американськими сусідами, співжителями і товаришами праці і тицьнути їм ввічі: А все ж таки ми маємо „щось" показати та чим гордитися!

(юко)

Клівленд, Огайо

БЕНКЕТ І ЗБІРКА ФОНДІВ НА УКУ В РИМІ

Заснування Українського Католицького Університету в Римі прийняло українське громадянство Клівленду прихильно і живо цікавиться його розбудовою. Досі проведено вже ряд збірок на згадану ціль.

Останньо Українське Громадянство Клівленду плянує влаштувати Бенкет в честь Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви Кардинала Иосифа Сліпого, і прибуток призначити на будову УКУ в Римі.

Беручи це під увагу, Осередок Праці Наукового Товариства ім. Т. Шевченка в Клівленді запросив на 24-го липня представників українських установ на нараду в цій справі.

Під час наради, якою проводив проф. М. Пап, вив'язалася жива дискусія, у висліді якої покликано до життя Ініціятивний Комітет у складі: голова — д-р М. Грушкевич, заступник голови д-р В. Боднар, секретар — п. З. Квіт. Дальші члени Комітету: мґр. М. Данилевич, д-р Я. Крив'як, мґр. Б. Футей.

Завданням Ініціятивного Комітету є скликати ширші сходини представників українських установ Клівленду та ширших кол українського громадянства для вибору Громадського Комітету.

Негайно після закінчення нарад, Ініціятивний Комітет відбув своє перше засідання, на якому вирішено провести підготовку для скликання ширших сходин 25-го вересня в год. 5.30 поп. в приміщенні Парма Сейвінґ Ко. при Ридж Ровд.

Ініціятивний Комітет звертається з проханням до всіх Українських Установ Клівленду і до Українського Громадянства взяти численну участь в цих сходинах.

Окремо Комітет звертається з закликом до українських установ та до українського громадянства в інших українських осередках на терені Огайо організувати подібну акцію, а в місцевостях, де це є неможливим, включитися до акції Клівленду.

Н. Н.

Марія Дем'янівна Цібарт

5 липня відійшла від нас несподівано Марія Дем'янівна Цібарт у вічність, викликаючи жаль і смуток у кожного, хто її знав, залишаючи невимовний жаль в єдиної доні Віри Славутич, зятя — професора д-ра Ярослава та внучки Оксаночки і внука Богдана.

Життєвий шлях Марії Цібарт тяжкий. Прийшла на світ 30 серпня 1898 р. в містечку Риків (9 кілометрів від Озівського моря) в родині залізничного службовця Дем'яна та Олександри Тучкових. Родина була велика і батькові було тяжко утримати її. Тому допомагала мати і часто бувала поза домом. Маленькій Марії (як старшій з двох сестер) доводилося перебирати в хаті обов'язки мами.

Вся громадянська війна перейшла на її очах. Пережила вона теж два страшні голоди: в 1921 р. і в 1932-33 рр. Не раз розповідала Марія Дем'янівна про голод в 1921 р., як то на станцію приїжджали поїзди, обліплені нещасними людьми, які їхали з усіх кінців України в Крим дістати солі, щоб її виміняти за кусник хліба для голодних дітей.

А 1932-33 рік був ще тяжчий, бо й виміняти щось не було в кого. На її очах на полі „об'єжчики" (так називали озброєних комуністів, що стерегли вже покошені лани) розстріляли двох жінок за те тільки, що назбирали трохи колосків для нещасних діточок. Сама ж Марія Дем'янівна лежала вже без надії — розпухла від голоду.

В 1921 р. Марія Дем'янівна вийшла заміж за Якова Цібарта й поселилися вони біля Мелітополя, де чоловік її мав над річкою Молошною хутір з 60 гектарами землі, садом і лісом, решту мастку 1000 гектарів землі, майстерню, де виробляли меблі та два будинки, вже забрали комуністи.

І ось настав 1930 рік. Одного дня влітку знайомий попередив їх, що вночі прийдуть арештувати всю родину. Чоловік утік, а Марію Дем'янівну забрали добрі люди з її маленькою донечкою, і в них вона переховувалась. Двічі хтось доніс, що бачив їх у хаті, де вона дійсно переховувалась і їх приходили шукати. Тільки, що Марія Дем'янівна встигла сховатися з донечкою, тремтячи з переляку, доки господар, напоївши непрошених гостей, вирядив їх з хати.

Однієї ночі приїхав її брат і вивіз їх на залізничу станцію та відправив до чоловіка, який тимчасово влаштувався на працю в Харкові. З цього часу почалося скитання по Украні. Чоловік не міг затриматися на одному місці довше як 6 місяців без посвідки „хто і відкіля". Коли все ніби трохи утихомирилось, чоловік дістав пашпорт і влаштувався на працю в Кривому Розі головним бухгальтером, а Марія Дем'янівна вела дитячий садочок. Та насунулась знов чорна хмара на Україну - Єжовщина. І вночі 21 липня НКВД арештувало чоловіка, по якому пропав і слід. І тут знову почалися страждання. З праці в садочку її відразу звільнили, з помешкання викинули, а знайти квартиру було неможливо, бо кожен боявся прийняти „ворога народу". Але знайшлася добра людина, хоч з партійним квитком, яка змилувалася над ними матір'ю і донькою і підшукав маленьку кімнатку для них, але праці відповідної далі неможливо було знайти. Тому доводилось їй і прибирати в школі, працювати на полі, копати ями на дерева і т. д.

І так надійшов 1941 рік, коли почалася війна з німцями. І знову ж попала Марія Дем'янівна з дочкою на список ворогів на розстріл. Та воля Божа була, щоб вона ще помандрувала за океан. Німецькі війська несподівано зайняли Кривий Ріг два дні скоріше, і так вони залишилися в живих. Під час війни виїхали до Німеччини, де в 1947 р. поховала в Ашафенбурзі свою 84-річну маму. В 1949 р. виїхала з донькою і зятем до Філядельфії, а потім до Монтерею в Каліфорнії. В 1960 р. переїхали всі до Едмонтону.

Покійна багато хворіла. Ще 17-літньою дівчиною перехворіла на тиф, а в 1930-38 роках 8 років на малярію, що й зруйнувало її серце. Воно й перестало битись, на очах улюбленої доні Віри Яківної.

Похоронні богослуження з Парастасом і Службою Божою за душу Покійної відслужив о. прот. О. Хом'як катедральному храмі св. Івана в Едмонтоні і в суботу, 9 липня тлінні останки Покійної спочили на цвинтарі св. Михайла в Едмонтоні. По похороні відбулись поминки з обідом, де в імені зорганізованого жіноцтва та громади катедрального храму їхні голови і приявні склали вислови глибокого співчуття опечаленій доні Вірі Яківній, якою заопікувались найсердечніше від першої хвилини пство В. В. Доброліжі і проф. Дометій Березинець з дружиною Оленою, бо проф. Яр Славутич з сином виїхали до Европи. Хай канадійська земля буде Їй легкою. Вічна Їй пам'ять.

М. Х.

СПРОСТУВАННЯ

У статті п. н. „Успішна імпреза учнів проф. Полевського", у „Свободі" з 4 серпня ц. р. подано помилково прізвище молодого виконавця творів українських композиторів. Замість Осип Лучкань має бути Осипко Лупань.

Ділимося сумною вісткою з Членами і Прихильниками, що у вівторок, 9-го серпня 1966 р. в Шикаґо відійшов від нас
Незабутній Друг, Поручник I УД УНА

СВ. П.
СВЯТОСЛАВ ЛЕВИЦЬКИЙ

БРАТСТВО „БРОДИ-ЛЕВ"
Ню Йорк

Родині Покійного висловлюємо найщиріші співчуття.

ПОДЯКА

В першу болючу річницю смерти
нашого Дорогого МУЖА, БАТЬКА І ДІДУСЯ
інж. ІВАНА А. ДЯЧЕНКА

хочемо зложити щиру подяку Всім Рідним і Знайомим, що в час нашого горя висловлювали теплі слова співчуття і подавали моральну підтримку.

Зокрема вдячні Всім тим, які взяли особисто участь в похоронах і посвяченню пам'ятника і які зложили свої пожертви на Служби Божі і добродійні цілі.

Особливо дякуємо оо. Церкви Св. Тройці при Брум вулиці в Ню Йорку, як також п. інж. Мартиневі з Нового Ульму (Німеччина), за Його щирі співчуття.

Нехай Всевишній Господь винагородить за це Вас Усіх своїми ласками.

В глибокому смутку:
дружина — ТЕТЯНА
доньки: ОЛЕКСАНДРА ДЯЧЕНКО-КОХМАН з Родиною
ЛЯРИСА БЕРНГАРТ з Родиною

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Найдорожчого Мужа і Батька
бл. п.
інж. Володимира Горного
буде відправлена
СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ
в УКРАЇНСЬКІЙ КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ
в ПОРТ АРТУР, Онт.
в дні 17. серпня 1966 р. о год. 9-ій рано
Просимо Знайомих і Приятелів згадати Покійного в молитвах.
МАРТА ГОРНА з Родиною
Маратон, Онтаріо

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. інж. АНТОНА КОРОЛЯ
складаємо 10 долярів
на фонд будови Українського Католицького Університету в Римі,
а Родині шлемо наші найглибші співчуття.
Стефан ХОМЯК з Родиною

Замість квітів на свіжу могилу
Дорогої Приятельки нашої родини
сл. п. МІРИ МАЛОЇ
складаємо 20.00 долярів
на Український Католицький Університет в Римі.
Марія, Богдан і Ярипка ТУРКО

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. СВЯТОСЛАВА ЛЕВИЦЬКОГО
складаю 10 долярів
на Українських Воєнних Інвалідів.
Ірина М. БЛАГІТКА з Родиною

В пам'ять Незабутнього
Д-ра ЛЕОНІДА СОНЕВИЦЬКОГО
складаю 15 долярів на УВАН в Ню Йорку
і 15 долярів на Науковий Осередок НТШ в Сарселі, Франція.
Мґр. Ярослава КРАВЧУК

I. Тесля

Із споминів про професора Корнила Заклинського і таборову гімназію в Ґмюнді (1916-18)

(Замість квітів на свіжу могилу незабутнього Учителя)

(2)

Січень 1917 р. приніс основні зміни в житті школи. Управа табору перенесла гімназію з Кірхберґу до Ґмюнду. На гуртожиток для учнів призначено два бараки в найздоровішому кутку табору, в сусідстві соснового лісу і широкої спортової площі. З браку відповідного місця в таборі шкільні кляси приміщено в одній із шкіл міста Гмюнд, з можливістю користати з природничих кабінетів і руханкової залі. В новому шкільному році гімназію приміщено в модерному шк. будинку в таборі.

Перенесення гімназії до табору започаткувало буйний розвиток тієї школи. Число учнів подвоїлося. Для уможливлення вступу до гімназії зорганізовано підготовчу клясу з півсоткею учнів. Поповнено учительський збір, в якого склад крім дотогочасних увійшли пп. О. Бачинський, Гнатишак, Грицевич, Ю. Міськевич, дещо пізніше д-р В. Пастущин і проф. Джуган. Управу гімназії перебрав о. д-р М. Конрад. Крім обов'язкових предметів учні могли користати з лекцій французької мови, стенографії, різьбарства. Високий рівень навчання стверджували візитатори дир. Ю. Левицький, д-р Сабат і д-р Янер, що іноді приїздили з Відня. Гарними успіхами тішився гімназійний хор і смичкова оркестра під управою проф. Клима Чички при тісній співпраці проф. О. Бачинського і його дружини б. співачки віденської опери. В підготові імпрез для ширшої публіки співпрацював проф. Заклинський, який дбав про зразкове виконання рецитаторських точок і рефератів. Тут треба підкреслити, що вплив проф. Заклинського на ввесь учнівський загал був завжди домінуючий. Він тішився кожним успіхом учнів і школи. Його мрією було виховати гурт культурних робітників, які схотіли б колись віддати свою працю для Закарпаття. Була думка перенести туди по закінченні війни таборову гімназію, що створило б основу для культурного і національного відродження цієї області. Проблемі Закарпаття присвятив Заклинський чимало своїх гутірок. Саме в той воєнний час дозрівала справа культурної автономії цієї від віків поневоленої мадярами і з усіх українських земель австроугорської монархії найбільш закедбаної частини України.

Найбільшою перешкодою у виховній праці учителів і в нормальному розвитку молоді було погане відживлення. Півфунта поганої якости хліба, і півлітри чаю або кави на снідання, вареха капусти і кусень оселедця на обід та півлітри рідинької пшоняної каші або гарбуза далеко не вистачали на це, щоб заспокоїти голод. Часті перестуди, інфлюенци й інші захворіння зменшували число приявних в школі. Врешті захворіння на сухоти і смертні випадки загрозливий стан. Щойно тоді вдалося лікарям виєднати в управі табору додатковий пайок хліба і горнятко конденсованого молока для тих, що в них стверджено об'яви недуги. Тільки пильна праця, зокрема добірна лектура, про яку дбав професор Заклинський, і деякі ігри прогулянки помагали забувати про постійний голод.

Вістка про революцію в Росії 1917 і надія на скоре закінчення війни й на поворот додому внесли жмут світляних променів в огорнене маревом безнадійности і голодної смерти життя табору. Завдяки учителям, зокрема проф. Заклинському, учні мали змогу слідкувати за подіями в Україні. Звільнення з неволі Митрополита Андрея, організація Центральної Ради, загально - національні з'їзди в Києві та щораз виразніші змагання до відокремлення України від Росії зрушили застоялу атмосферу табору. Пожвавлення життя в культурно - освітніх організаціях, масові віча й маніфестації, в яких і старші учні гімназії брали активну участь, величаві маніфестації з нагоди відвідин Митрополита Андрея і з нагоди проголошення незалежности України були світлими моментами в сірій буденщині, які скріплювали віру у власні сили й були моральною піддержкою в збереженні фізичного і духового здоров'я.

Врешті з кінцем червня 1918 надійшла довго очікувана хвилина повороту на батьківщину. Ще останній погляд з вікна поїзду на табір, що віддалявся від нас з кожним стукотом коліс вагону;

Вкінці табор сховався за ліском і кожний з нас залишився сам-на-сам із своїми думками - споминами. Неначе в калейдоскопі мінялися картини з трьохлітніх пережить. При чому тло моїх радісних почувань хвилини повороту додому замрячувалося, темніло, прикривалося чорною хмарою на згадку, що на таборовому цвинтарі залишилася моя добра мама і кількох з моїх сердечних друзів, яким не судилося діждатися радісної хвилини повороту на батьківщину. Але здорова думка про добре використаний час в таборовій гімназії привернуло рівновагу.

Ми верталися на батьківщину загартовані злиднями, з деяким життєвим досвідом, з міцними підвалинами для дальшої науки, а передусім з сильним бажанням цілим нашим єством служити Україні. Нам товаришив дух Корнила Заклинського.

(Кінець)

Міннеаполіс, Міннесота

ЗАКІНЧЕННЯ ШКІЛЬНОГО РОКУ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ШКОЛІ

Відбулося воно 11 червня в залі парафії св. Юрія. В церкві був відслужений священиками: Мик. Антохієм, д-р Волод. Левицьким і А. Кістем Молебен Подяки, на якому були приявні всі діти (88) та вчителі (16). Зроблено спільну знимку. В програмі святкування були: деклямація Лідії Хоролець, виступ діточого хору під керуванням п. Цареградської, промови провідників школи: о. Антохія, Ів. Сингаївського, провідників поодиноких кляс (9-ти), роздача свідоцтв і гостина для школярів.

З чималими труднощами ведена спільна школа для дітей наших православних парафій — має гарні успіхи. Видно це на закінченні навчання, з якими радощами наші діточки бігали, співали, голосно говорили й з веселими обличчями приймали нагороду — свідоцтва. Батьки пройшли потішитися своїми наслідниками. Коли б всі батьки посилали своїх діток до Рідної Школи, було б їх напевно коло двох сотень. Вчителям належить признання й пояка за жертвенну працю, про що гарно говорив голова шкільної ради інж. Юрій Филипович.

Українська Православна Школа постала зі злиття двох шкілок: при парафії св. Михаїла і св. Юрія, бо парафія св. Володимира в Ст. Полі ізза дальшого віддалення має свою школу. Маємо на нашому терені гарні вчительські сили, що могли б посвятити кілька годин для навчання рідних діток. Однак це проблема важка, і приходиться вести школу при участі всього 16 охотників - вчителів.

Наша школа мала дев'ять кляс, в наступному шкільному році проєктується додати десяту. Діти гарно розвинені, з охотою до нашої пісні, національних танців, виступів на національних святах. А було тих виступів та святкувань чимало: Православний День, Базар, св. Миколай, коляда по хатах, Крути, запусти, концерт Шевченка, ялинка, День Матері, Академія Петлюри й інші, на яких наші діти брали участь поодиноко, хором, танцями, збірними деклямаціями. А завершенням виступу української діточої спільноти Твинситі, без огляду на віровизнання, — був славний вечір - Мистецький Попис Української Молоді 18 червня в Народнім Домі і тривав повних три години. Був це імпозантний попис різних діточих продукцій зі всіх шкіл й організацій молоді Твинситі.

Цей вечір показав нам усім, яку гарну дітвору маємо, як горнеться вона до національних продукцій, яка українська душа в них творить, якого спільного проводу вона потребує, без отих віровизнаневих, групових й інших зрізничкувань?! Ота молодь зовкішно американська, але в душі українська і коли їй дати нагоду і можність пописатися українськими продукціями, тоді вона дає зі себе дуже багато. Місцева американська публіка рясно оплескує і хвалить українські виступи.

На цьому вечорі батьки бу вдоволені, бо ж вони бачили: що вміють і що можуть дати з себе їхні рідні українські діти.

Маймо чудову дітвору! Честь і слава всім ініціяторам і виконавцям згаданого попису за отой багатий у чудовий виступ наших малят!

о. В. Л.

Рімінська матура

Твердими еміґрантськими шляхами мандруємо вже двадцять років. Пролетіла непомітно майже половина нашого життя, і хочеться чомусь оглянутися взад, підсумувати наші здобутки та втрати, пригадати жорстоке минуле. Може це відзивається туга за юнацькими роками, коли запалом і кров'ю ми пробували писати, хоч і під не-своїми прапорами в найбільш безнадійний час, історію власного народу? Або може це голос вояцького сумління наказує кождому з нас здати звіт за двадцять років служби, хоч і в цивільних одностроях, але все таки на світовому відтинку боїв за почесне ім'я далекої Відчизни?

Відгреміли останні стріли другої світової війни та повернулися додому мільйонові армії переможців і переможених; не могла вернутися додому тільки українська молодь із рядів Української Національної Армії, засуджена жорстокою історичною долею на сороклітнє мандрування по чужих країнах.

Ще досі пригадується неласкава Белярія, зимне та голодне Ріміні зі своїми безконечними репатріяційними комісіями. Здавалося, не було виходу. Але вже на останніх барикадах людської витривалости пригадалося велике слово: „Якби у вас було зерно віри". І несподівано, серед найбільш несприятливих умовин, росла та кріпшала віра у Вічну Справедливість, у свої власні сили. Ставши з вояків гімназійними студентами, та ідучи беззастережно за твердими вказівками директора Рімінської гімназії: „В грізну хвилину пам'ятайте заховати рівновагу духа", ми здобували барикаду за барикадою. А в час вагань і зневіри долітали з далекого Риму слова заохоти Великого Єпископа скитальців.

Коли доконував матуристів голод, то на поміч спішили брати з-за океану та все таборове воящтво, жертвуючи останнім куском хліба. Це був час морального тріюмфу української людини, яка, вірячи тільки у власні сили, кинула визов жорстокій долі та всім переможцям війни. Ще довго на сторінках вояцьких подвигів згадуватимуть ім'я українського вояка, що під рімінською брамою, без ніякої зброї, звів побідний бій із танками побідників великої війни.

В такий то час родилися Матуральні Курси. Хто з тих вояків, що вивчав англійську мову в Ріміні, може забути безсмертного джуру хор. Федюка, що цілі дні жив „на воді", а за свою мізерну пайку купував папір для студентів?

Все це діялося двадцять років тому у соняшній і голодній Італії. Може на Торонтонському З'їзді в днях 3 - 4 вересня ц.р. ще пригадаються інші приклади самопосвяти, непомітні колись серед сірих рімінських буднів, але дивлячись із перспективи двадцяти років, то вони вже стали символами вічного побратимства.

В. Сірський

ВОЛИ Є — ВОЗА НЕМА

„...Коли вже згадав про електрику, — пише в „Літературній Україні" з 10 червня письменник Степан Олійник, — то хочу сказати і про те, що часом засмучує. З різних місць люди часто пишуть: „Через нашу колгоспну землю високо в небі, понад нашими хатами, проходить високовольтна лінія, яку й ми помагали прокладати. А в селі темно, світимо й досі гасовими лямпами"...

Ходить письменник по міністерствах, клопочеться. Часом, бува, помагає, а часом, — каже він, — все надалі відкладають, пояснюючи: „Енергії у нас достатньо, та от не вистачає стовпів, дроту..."

Як у тій приповідці: воли є — воза нема, ярмо є — волів немає.

Заклик до колишніх жителів табору в Ґмюнді та їхніх родин

До друку підготовляється збірна праця „Спомини про табір для українських воєнних виселенців у Гмюнді". В збірку увійде багатий ілюстративний та архівальний матеріял. Заходами „Комітету Побудови Пам'ятника Українським Скитальцям померлим в таборі Гмюнд" Управа міста Гмюнд передала Видавничому Комітетові „Споминів" понад пів сотні знимок. Інших два десятки світлин найшлися в архівах наших діячів, які перебували в таборі або були з ним ділово зв'язані (Впр. о. Д. Шуль, св. п. д-р Л Ганкевич, св. п. д-р О. Колесса і ін.). Все ж таки ані ілюстративний матеріял ані зібрані інформації не є повні. Оцею дорогою Комітет звертається до всіх заінтересованих, щоб зволкли передати до його використання всякого рода пам'ятки з названого табору та надсилати свої спомини.

Редакційні матеріяли просимо слати на адресу:

Ivan Tesla
8 Tormey St., Ottawa 2,
Ont., Canada

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

ЯК ВИСУВАЮТЬ ПЕРЕДОВИХ

...Ось доярка Ольга Прохоренко, — читаємо в нарисі „Пахне хлібом у полі" („Літературна Україна" з 12 липня.). — Батько її загинув на фронті в перші дні війни. На фарму Ольга прийшла 1944 року, коли їй було одинадцять років. Доглядала телят, а потім, як стала біля корів, то і по цей день. Усе життя, усе вміння своє віддає корівкам. Минулого року надоїла 32 тисячі літрів молока (плян у неї 26 тисяч).

Що ж тепер? В Ольги відібрали аж сім найкращих корів і віддали „передовій" доярці.

Коли автор нарису хотів познайомитися з цією „передовою" дояркою (колгосп у селі Лєськах на Черкащині) і запитав дівчат та молодиць, як її знайти, то у відповідь почув: — „А навіщо вона вам? Для газети? Тоді не треба і йти... Бо так і кожна з нас може стати передовою. Їй дали групу найкращих корів, яких у нас повідбирали..."

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СЕРЕДА, 17-го СЕРПНЯ 1966 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні Збори Тва Клюб Поступовий — Відд 70 УНС в год. 7-ій веч. в УНдомі при 96 Фліт Стр. Просимо не забувати та старатися за нових членів. — П. Костик, секр.

П'ЯТНИЦЯ, 19-го СЕРПНЯ 1966 р.

ДЖАНСОН СИТІ, Н. Й. Піврічні Загальні Збори Т-ва Запорожська Січ — Відд 21 УНС о год 7.30 вечером у приміщенні Україн. Меморіального Осередку в Джансон Ситі, Н. Й. На порядку звіт за пів року, та звіт делегата із 26-тої Конвенції УНСоюзу та інші справи до полагадження. Проситься всіх членів взяти участь. — Предсідник М. Гулачок, секр. Ів. Бараник.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні Збори Т-ва „Укр. Січ" — 170 Відд. УНС о год. 6-ій веч. в домівці Укр. Нар. Дому. Всіх членів просимо до участи в зборах, де можна буде обговорити та полагодити всі справи пов'язані з життєвим забезпеченням. Просимо членів перевірити висоту свого забезпечення і по змозі піднести його, бо напевно дотеперішнє є не вистарчальне. — Управа.

СУБОТА, 20-го СЕРПНЯ 1966 р.

ВУНСАКЕТ, Род Ай. Місячні Збори Товариства Запор. Січ Відд. 206 УНС о годині 7-ій вечером в парафіяльній залі 74 Гаррис Ев. Проситься членів бути присутніми на зборах де є важна справа. — Уряд Товариства.

ДІТРОЙТ, Міш. Місячні Збори Б-ва св. о. Миколая — 175 Відд. УНС о год. 7-ій веч. в УНДомі при вул. Мартін. Проситься членів прибути та вирівняти залеглі вкладки. Хто ще не одержав дивіденди, на зборах одержить. — І. Смерека, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Звичайні місячні Збори членів Братства св. Юрія — 239 Відд. УНСоюзу від год 3.30 до 4.30 по пол. в домі укр. амер. Горожан при 847 Н. Френклін. — Д-р Вол. Ґалан — предсідник, Михайло Ковальчук — секретар.

ЧЕСТЕР, Па. Місячні Збори Т-ва ім. Тараса Шевченка — Відд. 156 УНСоюзу о год. 7.30 веч. Просимо всіх членів бути присутніми на зборах. — В. Новак, секретар

НЮАРК, Н. Дж. Місячні Збори Т-ва Чорноморська Січ — 14 Відд. УНС о год. 7.30 веч. в Січовій залі. Проситься членів прибути та вирівняти залеглі вкладки. — М. П. Отрок, секретар.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"

ТАРЗАН, ч. 5669. Тарзан не піддається!

Войовник незабаром грюкав. — Це село є призначене на атаку! Приєднайтеся до нас без боротьби, або...

— Ніколи! — ричав мавполюд. — Зараз відїзди!

Монгол сплюнув із відразою. — Дуже добре... Завтра ви відчуєте лють хана Зетара!